

Jaarverslag

Stichting Bocas Sanas

Holanda - Maimón

2021

Inhoudsopgave:

GEGEVENS EN CONTACT	2
1 DOELSTELLING	2
2 BELEIDSPLAN	2
2.1 STRATEGIE	2
2.2 BELEIDSVISIE	3
2.3 HET FIT –FOR-SCHOOL SYSTEEM: BASIS VOOR HET WERK VAN BOCAS SANAS.....	3
3 ACTIVITEITEN IN 2021	4
4 SAMENSTELLING BESTUUR	6
5 FINANCIËN:	7
BALANS	7
5.1 EIGEN VERMOGEN	7
5.2 WINST- EN VERLIESREKENING.....	7
5.3 KOSTENVERDELING.....	9
5.4 COMMENTAAR.....	9
6 DANKWOORD	9

GEGEVENS EN CONTACT

Naam: Bocas Sanas Holanda Maimón (kort: Bocas Sanas)

RSIN: 821256701

Oprichtingsdatum: 18 september 2009

Adres secretariaat: Snakkepôle 8 8658LM Greonterp

Telefoon: 0515-579538, 06-49969848

Email: m.c.doorman@gmail.com, info@bocas-sanas.com

1 DOELSTELLING

De doelstelling van Bocas Sanas is het bevorderen van de mondgezondheid van de jeugd in het Noorden van de Dominicaanse Republiek, met name in de arme rurale gebieden van het district Maimón, in de provincie Puerto Plata, door preventie en curatieve zorg.

Gebitsproblemen hebben een grotere invloed op de algemene gezondheid dan in het algemeen wordt gedacht. De Wereld Gezondheidsorganisatie WHO stelt dat gebitsproblemen in ontwikkelingslanden zorgen voor meer ziekteverzuim dan malaria, bloedarmoede, en tuberculose samen. Gebitsproblemen hebben daardoor een grote negatieve invloed op het welzijn van de bevolking, op scholing en de economie.

In de meeste ontwikkelingslanden is de capaciteit van de tandheelkundige gezondheidszorg beperkt, in het bijzonder op het platteland. Veel mensen hebben weinig of geen toegang tot een adequate gezondheidszorg, en nog minder tot tandheelkundige zorg en preventie. De stichting “Bocas Sanas Holanda-Maimón” wil zich inzetten om daar iets aan te veranderen: “Bocas Sanas” is Spaans voor “Gezonde monden”.

2 BELEIDSPLAN

2.1 Strategie

De stichting streeft het bereiken van het doel van een betere mondgezondheid van kinderen op het Dominicaanse platteland op de volgende manieren na:

- 1) De inzet van Nederlandse en Dominicaanse tandheelkundige vrijwilligers voor het geven van preventieve en curatieve zorg in het werkgebied van de Stichting
- 2) Het bevorderen van de mondgezondheid en het vergroten van bewustwording over een goede mondhygiëne, op zowel de korte als de langere termijn, door het op scholen opzetten van mondhygiëne systemen gebaseerd op schoolpoetsen: kinderen poetsen in speciaal daarvoor gemaakte poetsinstallaties één keer per dag hun tanden op school, volgens het Fit for School systeem (hieronder volgt een meer gedetailleerde uitleg)
- 3) Het werven van fondsen en materialen, waarmee de preventieve en curatieve zorg uitgevoerd kan worden
- 4) Het bekend maken van de activiteiten van de stichting, met het doel verdere financiële, logistieke en overige steun te verkrijgen
- 5) Samenwerking met gelijkgestemde organisaties in Nederland, de Dominicaanse Republiek, en internationaal, voor het opdoen en uitwisselen van kennis en ervaring met als doel een zo optimaal mogelijke werkwijze te ontwikkelen

- 6) Samenwerking met Dominicaanse overheidsinstanties, bedrijven en lokale organisaties, om zoveel mogelijk draagvlak te ontwikkelen

2.2 Beleidsvisie

Het voornaamste doel van Bocas Sanas is preventieve zorg: het bevorderen van een goede mondverzorging. Daar ligt een grote behoefte, omdat er in de DR relatief weinig aandacht aan wordt besteed en vooral, weinig expertise over aanwezig is. Dit betekent ook dat we het prima vinden als teams van Nederlandse tandheelkundigen naar de DR komen om eenmalig curatieve zorg te verlenen, maar het is niet de grootste prioriteit. In principe kan Bocas Sanas, mits adequaat vertegenwoordigd in de DR, ook Dominicaanse collega's benaderen die dan op een zondag honderden patiënten behandelen. Bocas Sanas is echter opgericht vanuit de overtuiging dat juist preventie bevorderd moet worden. Doel is vooral het voorkomen van mondziekten door het bewust maken van scholieren, leerkrachten en ouders van het belang van een goede mondverzorging, preventie door middel van educatie, en het faciliteren van een goede mondverzorging voor en door kinderen door het verschaffen van materiaal en voorzieningen, met name poetsinstallaties.

Voor de toekomst is het doel van Bocas Sanas dat de Dominicaanse overheid het systeem van dagelijks poetsen op school, volgens de door de WHO aangeraden en bevorderde Fit for School methode, met poetsinstallaties, overneemt, tot beleid maakt en op alle lagere scholen invoert. Met als tussenstappen de provincie Puerto Plata, in het noorden van de Dominicaanse Republiek, en als eerste stap, de districten Maimón en Sosua. Adoptie van het Fit for School systeem door het Dominicaanse Ministerie van Gezondheid moet bevorderd worden door presentaties en het uitnodigen van functionarissen om te laten zien hoe het systeem in de praktijk werkt. Bij de bespreking met de autoriteiten zal duidelijk gemaakt worden dat de benadering wordt ondersteund door de WHO, UNICEF en UNESCO.

ART methode: Een centraal onderdeel van de werkstrategie van Bocas Sanas is het gebruik van de methode A-traumatic Restoration Treatment (ART), speciaal ontwikkeld voor gebieden zonder voorzieningen als elektriciteit.

2.3 Het Fit –for-School systeem: basis voor het werk van Bocas Sanas

In de loop der jaren is men op basis van onderzoek en praktische ervaring tot de volgende conclusies gekomen t.a.v. het bevorderen van mondgezondheid in ontwikkelingslanden:

- 1) Curatieve zorg door buitenstaanders is vergelijkbaar met “noodhulp” of humanitaire hulp: verhelpt problemen van het moment, maar geeft geen blijvend resultaat.
- 2) Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat enkel voorlichting geven geen blijvend effect heeft (overzichtsartikelen en evaluaties in onder meer Marokko)
- 3) De meest zinvolle en effectieve manier om blijvend resultaat te boeken, en ook de meest efficiënte manier, is het opzetten van een poetssysteem op lagere scholen. Het systeem heeft drie componenten: a) dagelijks poetsen met fluoride tandpasta, b) dagelijks handen wassen met zeep en c) tweemaal per jaar een albedazole tablet tegen worminfecties. Met hoog rendement wordt bedoeld het voorkomen van ziekten die veroorzaakt worden door een gebrek aan hygiëne tegen lage kosten. Gebrek aan hygiëne veroorzaakt tandbederf en parodontale ziekten, luchtweginfecties en diarree en daarmee samenhangende problemen als pijn, ondervoeding en ziekteverzuim.

Het bovenstaande is uitgewerkt in het ‘Fit for School’ programma, <http://www.fitforschool.international/>, dat onder meer is opgezet in een provincie in de Filipijnen, met positieve, gedocumenteerde ervaringen. Kenmerken:

- 1) Goed handen wassen is essentieel voor de hygiëne, iedere dag met zeep. Kinderen wordt geleerd “chirurgisch” te wassen, handen droog wapperen (geen handdoeken – bron van bacteriën!)
- 2) Kinderen krijgen ieder een eigen tandenborstel, tweemaal per jaar, die wordt bewaard op school
- 3) Tandpasta met de juiste hoeveelheid fluoride wordt in het land geproduceerd en verpakt in een soort grote handzeep container, die per druk op de dispenser knop 0.3 mm pasta geeft.
- 4) Kinderen pakken iedere dag hun borstel, halen pasta op bij een oudere leerling (niet de leerkracht, zodat die er geen extra werk aan heeft!), die uit de container ieder kind een toefje tandpasta geeft
- 5) Kinderen wordt geleerd na het poetsen niet te spoelen, voor een langduriger effect van de pasta. Wel is water nodig om de borstel uit te spoelen
- 6) Ouders moeten betrokken worden bij het systeem. Ze moeten goede voorlichting krijgen over het ontbreken van mondzorg: zowel cariës als ontstekingen, pijn, eetproblemen leidend tot verzwakking en andere ziekten. Ouders kunnen helpen bij de opslag van tandenborstels, en eventueel faciliteiten voor handen wassen, watertoevoer.
- 7) Het systeem kan het best gecombineerd worden met alle kinderen twee maal per jaar ontwormingstabletten te geven. Daarbij hoort controle dat de pil is doorgeslikt. Ouders moeten goed geïnformeerd worden over het nut van ontwormen.
- 8) Lokale, regionale en centrale overheden moeten verantwoordelijk worden voor het systeem. De overheid moet de kosten dekken voor tandenborstels, pasta, waarvoor een vast onderdeel van het jaarlijks budget gereserveerd moet worden. Dit is goed gelukt in de Filipijnen (maar: multinationale leveranciers, het succes gezien hebbende, wilden wel tijdelijk gratis leveren, hetgeen het systeem dreigt te verstoren: als sponsors zich terugtrekken is er geen geld meer).

De Fit for School methode wordt bevorderd door de Wereld Gezondheid Organisatie, vooral omdat ze tegen lage kosten belangrijk kan bijdragen aan een betere mond- en algemene gezondheid van kinderen. In Nepal en de Filipijnen, waar men dit plan voor het eerst introduceerde, is er sindsdien een duidelijke afname van cariës, schoolverzuim nam erdoor af, en de body mass index van de kinderen nam toe (zie voor meer informatie www.fitforschool.international)

3 ACTIVITEITEN IN 2021

Net als in het jaar 2020 was het ook in 2021 door de COVID pandemie niet mogelijk om met een team uit Nederland de Dominicaanse Republiek te bezoeken. Ook de activiteiten van Cristina in de Dominicaanse Republiek stonden op een laag pitje, omdat door de COVID restricties de scholen het grootste deel van het jaar gesloten waren: pas in september gingen ze weer open.

Preventieve zorg

- 1) In de eerste helft van het jaar bezocht Cristina toch een aantal scholen om tandpasta en tandenborstels te distribueren. Alhoewel er geen onderwijs werd gegeven dienden de scholen wel als distributiecentrum voor schoolmaaltijden en andere zaken. Zo kon althans een deel van de kinderen van tandpasta en tandenborstels worden voorzien. Omdat

Colgate geen pasta en tandenborstels meer had kunnen leveren werden beide met het Bocas Sanas budget aangeschaft.

- 2) Bocas Sanas heeft via een radiospotje het tandenpoetsen onder de aandacht gebracht bij de kinderen van de scholen. Hiermee participeerden we in het leerprogramma van de scholen. Op school werden in deze periode voedselpakketten uitgedeeld waaraan Cristina op een aantal scholen tandpasta en tandenborstels kon toevoegen.
- 3) Na een zomerverblijf in Nederland keerde Cristina begin september weer terug naar de Dominicaanse Republiek en hervatte zij de werkzaamheden van Bocas Sanas. Scholen werden bezocht voor het distribueren van tandenborstels en tandpasta voor het schoolpoetsen en voor poetsinstructies en –begeleiding. Ook werden poetsbakken en watervoorzieningen nagekeken, en werden leerlingen gecontroleerd en waar nodig doorverwezen.
- 4) Bij de mondcontroles constateerde Cristina dat de mondgezondheid van de jonge kinderen redelijk goed was gebleven. Helaas bleek echter ook dat de mondgezondheid van de oudere kinderen na de thuis periode van anderhalf jaar aanzienlijk verslechterd was. Hun tanden en kiezen hadden duidelijk geleden onder het feit dat het schoolpoetsen niet plaats kon vinden. De dagelijkse poetsroutine was weg en blijkbaar werd door velen thuis niet goed gepoetst. Er werd veel tandbederf geconstateerd, met een hoog aantal elementen die niet meer gevuld konden worden, waardoor alleen extractie nog mogelijk was.

Uit het bovenstaande kunnen twee voorzichtige conclusies worden getrokken. Ten eerste dat schoolpoetsen in de omstandigheden van het Dominicaanse platteland essentieel is voor een goede mondhygiëne. Ten tweede dat er meer werk verricht moet worden om er voor te zorgen dat kinderen ook thuis goed poetsen. De rol van de ouders is daarbij cruciaal, maar Bocas Sanas is er nog onvoldoende in geslaagd de ouders voldoende te informeren en stimuleren om er goed op te letten dat de kinderen ook thuis goed poetsen. Dit is een punt dat aandacht verdient, vooral ook bij de institutionalisering van de *Fit for School* – Bocas Sanas methode.

- 5) Standaard bij de tandheelkundige voorlichting van Bocas Sanas wordt ook zeep verstrekt en instructie gegeven over het handen wassen. Dat is altijd al belangrijk maar in het kader van de pandemie werd het handenwasprotocol nog eens aangescherpt.

Curatieve zorg

- 6) Kinderen met ernstiger problemen werden doorverwezen naar het Centro Sanitario in Puerto Plata, een goed geoutilleerd overheidsgezondheidscentrum met professionele tandheelkundige behandelingen voor een minimaal bedrag. Kinderen die in de kliniek van Maimon door Cristina behandeld konden worden werden daar naartoe doorverwezen. Na de lockdown behandelde Cristina daar op maandag de kinderen van het Bocas Sanas programma voor minder dan 2 euro per behandeling. Dat bedrag is geheel bestemd voor het dekken van de kosten van de kliniek. In 2021 werden zo door Cristina in totaal zo'n 30 kinderen geholpen.

Poetsomgeving en infrastructuur

- 7) Voor netheid en hygiëne is het belangrijk dat afval in daarvoor bestemde bakken wordt gedaan en wordt opgehaald. Dit is niet op elke school vanzelfsprekend. Bocas Sanas heeft aan één school vuilnistonnen gedoneerd en er is geregeld dat er elke week een vuilniswagen langs de school gaat om de tonnen te legen.
- 8) Bij twee scholen werd de watervoorziening verbeterd, ondermeer door de installatie van een watertank en reparatie van leidingen en kranen van poetsbakken.

Donaties

- 9) Naast de jaarlijkse donaties van vaste donateurs organiseerden meerdere teamleden sponsoractiviteiten. De daarmee verkregen inkomsten werden zowel aan het werk van Bocas Sanas besteed als aan enkele specifieke projectjes die niet direct onder Bocas Sanas vielen. Ook is met een speciale Bocas Sanas actie een bijdrage geleverd aan de aflossing van de studieschuld van onze vaste Dominicaanse tandarts Romy Ventura. Als de gehele aflossing heeft plaats gevonden zal de universiteit Romy de papieren geven waarmee ze eindelijk als gecertificeerd tandarts kan gaan werken.
- 10) Verstrekken van materialen aan de kliniek. De materialen die Bocas Sanas nog voorradig had en die bedoeld waren voor de geplande tandheelkundige weken die niet door konden gaan, werden deels gebruikt in de kliniek. In veel gevallen was dit mede om te voorkomen dat de expiratedatum van de producten overschreden zou worden. Een ander deel werd gebruikt voor curatieve zorg aan bejaarden in een bejaardenhuis in Puerto Plata, waar Cristina één morgen in de week gratis behandelingen geeft.

Institutionalisering

- 11) Juli 2021 is er een gesprek geweest met de nieuwe ambassadeur van de Dominicaanse Republiek in Nederland, de Heer Dr. Juan Bautista Duran, om hem te informeren over de werkwijze van Bocas Sanas. In het gesprek bleek dat de ambassadeur ideeën heeft over het opzetten van een systeem voor medische zorg op scholen. Preventieve en curatieve tandheelkundige zorg zou daar goed in passen, en de ambassadeur vond de werkwijze en resultaten van Bocas Sanas daarom zeer relevant. Door te participeren in een door de overheid opgezet gezondheidsproject op scholen zou Bocas Sanas haar doelstelling van institutionalisering van de Bocas Sanas werkwijze volgens de Fit for School methode kunnen verwezenlijken. Wel is er nog een lange weg te gaan wat betreft het concretiseren van de ideeën van de ambassadeur. Bocas Sanas bestuursleden zullen voeling houden met de Dominicaanse Ambassade en inspringen op initiatieven in lijn met de ideeën van de ambassadeur en de doelstellingen van Bocas Sanas.

4 SAMENSTELLING BESTUUR

Samenstelling bestuur op 31/12/2021

Voorzitster: Maria Cristina Doorman-Vasquez

Secretaris: Agatha Rypma- Huitema

Penningmeester: Selma Burrekers

Lid: Frans Doorman

Lid: Yvonne Buunk - Werkhoven

Het bestuur kwam in 2021 twee maal bijeen.

De eerste vergadering was op 8 januari 2021 in Greonterp

De tweede vergadering was op 17 augustus in Zwolle

5 FINANCIËN:

Balans

	2021		2020	
ACTIVA				
Vaste activa				
Apparatuur	€ 401		€ 478	
		€ 401		€ 478
Vlottende activa				
Betaling team volgend jaar	€ -	€ -	€ -	€ -
Kas	€ -		€ -	
Bank	€ 3.060		€ 3.733	
		€ 3.060		€ 3.733
Totaal activa		€ 3.461		€ 4.211
PASSIVA				
Kapitaal				
Eigen vermogen	€ 3.461	€ 3.461	€ 4.211	€ 4.211
Schulden	€ -		€ -	
		€ -		€ -
Totaal passiva		€ 3.461		€ 4.211

5.1 Eigen vermogen

Kapitaal

Eigen vermogen 1-01-2021	€ 4.211
Bedrijfsresultaat	€ -750
Eigen vermogen 31-12-2021	€ 3.461

5.2 Winst- en verliesrekening

2021

Baten

Donaties algemeen	€ 291
Donaties reiskosten vrijwilligers groep	€ -
Rente	€ 1
TOTAAL	€ 292

Kosten

Kosten Nederland

Kosten groepsvoorbereiding	€	-
Kosten bestuur	€	170
Promotie Bocas Sanas	€	-
Overige kosten	€	219
Kosten reis vrijwilligers	€	-

Kosten buitenland

Transport	€	111
Kosten groep (uit € 250 bijdrage)	€	-
Materiaal (voorlichting en zorg)	€	220
Kosten poetsinstallaties	€	213
Promotiemateriaal	€	-
Overige kosten	€	109

TOTAAL		€	1.042
Resultaat		€	(750)

Noten:

- 1) De post vrijwilligers – reiskosten bestaat uit betalingen door de vrijwilligers zelf en uitgaven van Bocas Sanas voor de kosten van vliegreis naar en verblijf in de Dominicaanse Republiek. De transportkosten ter plekke (inclusief huur van een truck met chauffeur), beroepsaansprakelijkheidsverzekering, werkshirts etc., zijn apart gerubriceerd als Kosten Groep (onder Kosten Buitenland), en zijn betaald uit een extra bijdrage van de vrijwilligers van € 250.
- 2) De inkomsten en uitgaven reiskosten vrijwilligers zouden in theorie hetzelfde moeten zijn, maar zijn dat in de praktijk soms niet omdat de kosten in verschillende jaren kunnen vallen. Dat gebeurt vooral als vrijwilligers aan het eind van het jaar vóór hun groepsreis al de kosten voor hun vliegticket voor februari overmaken.
- 3) De € 250 die iedere vrijwilliger bijdraagt worden ruwweg als volgt besteed: ongeveer € 100 aan lokaal transport (van en naar werkplek), ongeveer € 30 voor een aansprakelijkheidsverzekering (deelnemers sluiten zelf een reisverzekering af), ongeveer € 40 voor Bocas Sanas T-shirts (3-4 per persoon), en ongeveer € 30 aan overige kosten (drinkwater, snacks, kleine maaltijden, etc.). Eventueel resterend geld wordt beschouwd als een extra donatie aan Bocas Sanas waarvoor materialen gekocht worden voor behandeling of voor poetsinstallaties. Anderzijds wordt een tekort (uitgaven groep hoger dan eigen bijdrage) betaald uit de Bocas Sanas fondsen.

5.3 Kostenverdeling

Onderstaande tabel geeft een beeld van de uitgaven en verdeling kosten over de verschillende posten voor de niet aan de groepsreis gerelateerde uitgaven (dus zonder de in Nederland betaalde kosten voor vliegreis en hotel).

Kosten Nederland	Bedrag	%
Kosten groepsvoorbereiding	€ -	
Kosten bestuur	€ 170	16
Promotie Bocas Sanas	€ -	
Overige kosten	€ 219	21
Kosten reis vrijwilligers	€ -	
Kosten buitenland		
Transport	€ 111	11
Kosten groep (uit € 250 bijdrage)	€ -	
Materiaal (voorlichting en zorg)	€ 220	21
Kosten poetsinstallatie	€ 213	20
Promotiemateriaal	€ -	
Overige kosten	€ 109	10
Totaal	€ 1.042	100

5.4 Commentaar

Door de zeer beperkte activiteiten en daarom uitgaven vanwege de COVID-19 pandemie zijn de overhead kosten voor 2021 relatief hoog: kosten bestuur en overige kosten in Nederland en de Dominicaanse Republiek zijn goed voor zo'n 50% van het totaal. Materiaal voor voorlichting en zorg en reparaties en uitbreiding van poetsinstallaties bedroegen iets meer dan 40 procent.

Het eigen vermogen daalde verder met € 750, van € 4.211 naar € 3.461. Ook dit jaar moet daarom weer worden opgemerkt dat er meer inkomsten gegenereerd moeten worden, door donaties en/of fund-raisers. In 2021 liep het aantal donaties sterk terug: was dit in 2020 nog € 2.346, in 2021 was het slechts € 291, een daling van maar liefst 88 procent. Daar zal de COVID pandemie een rol bij gespeeld hebben, maar het zou deels ook structureel kunnen zijn. Het bestuur neemt zich voor dit verder te analyseren en hoe er voor gezorgd kan worden dat er weer meer donaties binnen komen.

Bankrekening: Stichting Bocas Sanas, ABN-AMRO Groningen NL27ABNA0557260612

6 DANKWOORD

Graag wil het bestuur van Bocas Sanas de volgende mensen en organisaties bedanken:

- De donateurs, teamleden en overigen die door donaties en/of fondsenwerving hebben bijgedragen aan het financieren van de werkzaamheden van Bocas Sanas.
- Colgate Dominicana, het bedrijf dat de afgelopen jaren grote aantallen sets met tandpasta en tandenborstels beschikbaar stelde.
- De Nederlandse Vereniging van Mondhygiënist en de Stichting Dental Health International voor hun betrokkenheid bij het werk van Bocas Sanas.
- Dr. Yvonne Buunk-Werkhoven en Selma Burrekers voor het publiceren over het werk van Bocas Sanas om het programma en de werkwijze grotere bekendheid te geven.
- Bestuurslid Selma Burrekers voor haar werk aan de Bocas Sanas website.
- Nicolette Hooijschuur voor haar doorlopende betrokkenheid bij Bocas Sanas, door bekendheid te geven aan Bocas Sanas's activiteiten, ondersteuning van de groepsvoorbereiding en door fondsenwerving.
- Het personeel en de directies van de deelnemende scholen voor de samenwerking en ondersteuning van het Bocas Sanas team tijdens de schoolbezoeken.
- De kliniek CEPREDIMA voor het beschikbaar stellen van de werkruimte voor tandheelkundige zorg voor de behandeling van Bocas Sanas kinderen die curatieve zorg behoeven.
- En alle anderen die op één of andere wijze het werk van Bocas Sanas mogelijk maken en hebben gemaakt